

Μια μελέτη για τη σχέση της θεολογίας των Ισιδώρου Πηλουσιώτη & Κυρίλλου Αλεξανδρείας

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Το τελευταίο από τα τρία κεφάλαια μου φαίνεται να είναι εξαιρετικά σημαντικό για την ανατολική γνωσιολογία, εν γένει, και , εν συνεχεία, για τον τρόπο του θεολογείν σήμερα. Με έναν τρόπο πολύ συγκεκριμένο, το υποκεφάλαιο 4, με τον τίτλο «Η μέθοδος του θεολογείν με βάση τα ονόματα (του Θεού)»(σ.407-414), έχει ένα πολύ μεγάλο ενδιαφέρον, επειδή φέρνει σε συζήτηση τον συμβατικό χαρακτήρα των λέξεων που χρησιμοποιούνται από τους ανθρώπους όταν μιλάνε περί του Θεού και στην γνώση Του. Με επιχειρήματα από τα κείμενα του Ισιδώρου και του Κυρίλλου, η συγγραφέας δείχνει ότι τα ονόματα (και η θεολογικές ονομασίες παντός τύπου) δεν μπορούν να εξαντλήσουν, ούτε καν να προσδιορίσουν την φύση του αντικειμένου η του προσώπου γι το οποίο γίνεται λόγος.

Πηγή: iconandlight.wordpress.com

Το έργο της Ειρήνης Αρτέμη κλείνει, όπως ήταν και φυσιολογικό, με ένα Επίλογο (σ.415-426), ένα κεφάλαιο Βιβλιογραφίας (σ.427-473) και ένα τριπλό Πίνακα περιερχομένων ονομάτων, θεολογικών ορών και αγιογραφικών παραθέσεων.

Εκτός των ξεκάθαρων εκτιμήσεων, θα ήθελα να προσθέσω και δυο παρατηρήσεις-απορίες σε ό τι αφορά κάποιες απόψεις από το έργο

1. Στον Επίλογο, στην σελίδα 415, την γνώμη του συγγραφέα ότι «οι δυο Πατέρες ήξεραν ότι η αλήθεια περί του Θεού τεκμηριώνεται στα κείμενα της Αγίας Γραφής» χρειάζεται μία αναδιατύπωση. Η ανατολική γνωσιολογία είναι, ιδιαίτερα, πνευμονολογική, η βάση της κηρυγμένης αλήθειας των Πατέρων όντος

αποκλειστικά η κοινωνία του Πνεύματος του Θεού, η αλήθεια είναι φανερωμένη με αυτόν τον τρόπο. «ότι οι Πατέρες- όχι μόνο αυτοί η δυο, αλλά όλοι- χρησιμοποιούν φράσεις της Αγίας Γραφής σαν επιχειρήματα για την δογματική διδασκαλία την οποία ομολογούν είναι κάτι που έχει σχέση με τα εργαλεία τους, αλλά όχι με την βάση της κηρυγμένης αλήθειας. Μάλλον η Ειρήνη Αρτέμη αυτό το πράγμα ήθελε να υπογραμμίσει, διότι αυτό βγαίνει από την γενική μελέτη των δογματικών κειμένων των δύο πατέρων στην σχέση τους με την Γραφή.

Περισσότερο στο περιερχόμενο της ίδιας σελίδας η συγγραφέας μιλάει , εν συντομία για την σκέψη των δυο Πατέρων, για το μυστήριο της γνώσεως του Θεού από τον άνθρωπο, υπογραμμίζοντας ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να φτάσει στην γνώση της Αγίας Τριάδος με την σκέψη του νου και με λογισμούς αλλά με Θεία Ευχαριστία και την κοινωνία του Αγίου Πνεύματος, ότι λέει και στο κεφάλαιο για την Σχετική γνώση του Θεού. Ουσία και δυνάμεις (σ.379-406), από το πέμπτο μέρος του έργου. Οπότε την από πάνω παραπομπή είναι εύκολα παρερμηνευμένη με μια δυτική γνωσιολογία, ριζικά διαφορετική από τη ανατολίτικη, και θα μπορούσε να αποφευχθεί. Πιο κατάλληλη μου φαίνεται η έκφραση που χρησιμοποίησε στην Ανακεφαλαίωση του έργου, όπου μας λέει ότι, ενώ οι Άγιοι Ισίδωρος και Κύριλλος, χρησιμοποιούν, στην απόδειξη της Τριαδολογίας, παραδείγματα από την καθημερινότητα τους «τα δικά τους παραδείγματα βρίσκονται στην Αγία Γραφή» (σ. 5).

2. Σε ό τι αφορά την χρησιμοποιημένη βιβλιογραφία, εκτός από των μελετημένων πηγών, η λίστα των έργων περιέχει και σημαντικούς τίτλους σε διαφορετικές ευρωπαϊκές γλώσσες, μερικά παλιότερα, άλλα πιο νέα. Σε ό, τι αφορά το έργο της κας Marie-Odille Boulnois, *Le paradoxe trinitaire chez Cyrille d'Alexandrie*, μου φαίνεται περίεργο ότι η συγγραφέας την χρησιμοποίησε αφού είχε γράψει το μεγαλύτερο μέρος του διδακτορικού, «για να αποφύγει να επηρεάζεται από την στρουκτούρα και το περιεχόμενο του» (σ.417). Με αυτή την λογική, θα έπρεπε και άλλα πολλά έργα να χρησιμοποιούνται μόνο στο τέλος του διδακτορικού. Σε αυτό το σημείο, ο αναγνώστης αισθάνεται την ανάγκη μίας περαιτέρω εξηγήσεως, που να απαντήσει στη ερώτηση: γιατί το έργο της κας Marie-Odille Boulnois είναι μία εξαίρεση μεταξύ των άλλων έργων, για να χρειαστεί ένας συγγραφέας ενός διδακτορικού να την αποφεύγει, για να μην επηρεάζεται από το προηγούμενο έργο?

Πέραν από τον μοναδικό χαρακτήρα και την εξαίρεση που είναι το έργο της Ειρήνης Αρτέμη, θα είχα το θάρρος να εκφράσω μια γενική άποψη για την συγκρότηση ενός επιστημονικού έργου στην θεολογία, και πιο συγκεκριμένα στην πατρολογία. Είναι περισσότερο από ξεκάθαρο ότι, εκτός από την επιστημονική ακρίβεια, με την έννοια μιας καλής έκθεσης ενός ποιοτικού υλικού, η επιτυχία

στην θεολογική επιστήμη είναι η συστηματική παραπομπή στο πρωτότυπο κείμενο. Η συγγραφέας κατέχει την αρχαία ελληνική, και την οποία και δουλεύει όταν στηριχτεί την θεολογική της παρουσίαση. Τώρα, έχουμε συνηθίσει περισσότερο από τι πρέπει με έργα ημιτελή, όπου ένας από τους πατέρες μελετάται, αναλύεται και σχολιάζεται, και ίσως παρερμηνεύετε, βάσει κάποιων μεταφράσεων (πολλές φορές οι ίδιες ερμηνείες των πρωτότυπων κειμένων) ή βάση των ερμηνειών άλλων συγγραφέων, και αυτό μπορούμε να το ονομάσουμε προσπάθεια με βάση μόνο την δευτερεύουσα βιβλιογραφία.

Συστήνω το έργο της Ειρήνης Αρτέμη όχι μόνο για το εξαιρετικό περιεχόμενο και επειδή εκπροσωπεί ένα σημαντικό στάδιο για την Τριαδολογία των Αγίων, Αγίου Ισιδώρου του Πηλουσιώτου και Κυρίλλου Αλεξανδρείας, αλλά και σαν μοντέλο επιστημονικής έρευνας, ειδικρινές σε ό,τι αφορά την μεθοδολογία, μιας ακαδημαϊκής προσπάθειας στην Πατρολογία.